

§90

Yttrande över remiss ang förenklad vattenförvaltning - remiss (20/KS 0028)

Sammanfattning

I ett betänkande till regeringen redovisar vattenförvaltningsutredningen sitt uppdrag att föreslå en effektiv, samordnad, förankrad och ändamålsenlig förvaltning av yt- och grundvatten som uppfyller det europeiska ramdirektivets krav. Betänkandet omfattar även förslag till finansiering av åtgärder samt nödvändiga författningsförslag. Motala kommun har granskat betänkandet utifrån det kommunala uppdraget. Yttrandet har samrått med berörda förvaltningar.

Motala kommun lämnar synpunkter rörande förslag till administrativ indelning, uppdrag samt konsekvenser rörande resursbehov.

De förändringar och förtydliganden som presenteras i betänkandet ställer tydligare krav på kommunens uppdrag vad gäller vattenförvaltning. Effekten är med stor sannolikhet en ökad kostnad både för administrativ hantering samt fysiska åtgärder. I det korta perspektivet föranleder inte ärendet några finansieringsfrågor.

Yttrande har bäring på resultatmål 5 – En miljömässigt hållbar tillväxt. Gemensam ledningsförvaltning bevakar ärendets fortsatta hantering och konsekvenser. Årlig uppföljning genomförs av kommunens uppdrag avseende vattenförvaltning till Södra Östersjöns vattendistrikt.

Beslutsunderlag

- 20/KS 0028-002 Tjänsteskrivelse remiss - förenklad vattenförvaltning
- 20/KS 0028-001 Remiss En utvecklad vattenförvaltning - Betänkande av vattenförvaltningsutredningen (SOU 2019:66)

Beslut

1 Gemensamma ledningsförvaltningens yttrande över betänkandet En hållbar vattenförvaltning godkänns.

Behandling av ärendet

Under överläggningen yttrar sig Jan Arvidsson och ordföranden.

Expedieras till

Miljödepartementet: m.remissvar@regeringskansliet.se med kopia till
m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se

Ange diarienummer M2020/02246/NM med avsändare Motala kommun i ämnesraden. TSN, VAN, SBN, Hanna Hammarlund för verkställighet

Kommunstyrelsen

Telefon
0141-225010

Mobiltelefon
070-5642738

Telefax
0141-57714

e-postadress
jan.holmberg@motala.se

Diarienummer 20/KS 0028

Förenklad vattenförvaltning - remiss

Sammanfattning

I ett betänkande till regeringen redovisar vattenförvaltningsutredningen sitt uppdrag att föreslå en effektiv, samordnad, förankrad och ändamålsenlig förvaltning av yt- och grundvatten som uppfyller det europeiska ramdirektivets krav. Betänkandet omfattar även förslag till finansiering av åtgärder samt nödvändiga författningsförslag. Motala kommun har granskat betänkandet utifrån det kommunala uppdraget. Yttrandet har samrått med berörda förvaltningar.

Motala kommun lämnar synpunkter rörande förslag till administrativ indelning, uppdrag samt konsekvenser rörande resursbehov.

De förändringar och förtydliganden som presenteras i betänkandet ställer tydligare krav på kommunens uppdrag vad gäller vattenförvaltning. Effekten är med stor sannolikhet en ökad kostnad både för administrativ hantering samt fysiska åtgärder. I det korta perspektivet föranleder inte ärendet några finansieringsfrågor.

Yttrande har bäring på resultatmål 5 – En miljömässigt hållbar tillväxt. Gemensam ledningsförvaltning bevakar ärendets fortsatta hantering och konsekvenser. Årlig uppföljning genomförs av kommunens uppdrag avseende vattenförvaltning till Södra Östersjöns vattendistrikt.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner yttrande över betänkandet En hållbar vattenförvaltning

Bakgrund

Motala kommun har givits möjlighet att yttra sig över ett betänkande av vattenförvaltningsutredningen – En utvecklad vattenförvaltning (SOU 2019:66). Vattenförvaltningsutredningen har lämnat sitt betänkande till regeringen.

Vattenförvaltningsutredningen har haft i uppdrag att bl a

- Föreslå hur organisationen bör vara utformad för att underlätta en effektiv, samordnad, förankrad och ändamålsenlig förvaltning av yt- och grundvatten som uppfyller ramdirektivets krav.
- Föreslå hur finansieringen av de åtgärder som följer av åtgärdsprogrammen bäst kan säkerställas
- Lämna nödvändiga författningsförslag

Vattenförvaltning

Vattenförvaltningen inom EU följer av ramdirektivet för vatten. Syftet med direktivet är att säkerställa att de gemensamma vattenresurserna värnas på ett likartat sätt och att bedömningar gör på samma sätt för alla gemenskapens vatten. Ramdirektivet har implementerats i svensk lagstiftning.

Målet att uppnå god vattenstatus bör eftersträvas för alla avrinningsområden. Åtgärdsprogram anpassade till regionala och lokala förhållanden ska utarbetas för att nå beslutade mål. Ansvar för genomförande av åtgärder fördelas på behöriga myndigheter på statlig, regional och kommunal nivå. Myndigheternas arbete inom vattenförvaltningen handlar om att analysera och beskriva miljötillståndet, bedöma vattenförekomsternas status, besluta om miljö kvalitetsnormer, åtgärdsprogram och förvaltningsplaner, ta fram föreskrifter och stöd för genomförandet samt att följa upp och rapportera resultat till EU.

Motala kommun ingår i Södra Östersjöns vattendistrikt som samordnas av Länsstyrelsen i Kalmar i enlighet med vattenförvaltningsförordningen. I åtgärdsprogrammet för Södra Östersjöns vattendistrikt framgår vilka åtgärder som krävs för att kommunerna ansvarar för. Alla myndigheter och kommuner ansvarar för att beslutade åtgärder genomförs och att miljö kvalitetsnormerna följs.

Vattendistriktet följer upp årligen upp åtgärdsprogrammen genom en obligatorisk rapportering.

Utredningens uppdrag och utgångspunkter

Utredningen har haft i uppdrag att utreda och utvärdera ansvarsfördelningen, beslutanderätten och organiseringen av myndigheterna inom vattenförvaltningen och att lämna förslag på hur organisationen bör vara utformad för att underlätta en effektiv, samordnad, förankrad och ändamålsenlig förvaltning.

I en inledande utvärdering konstaterades att dagens organisation är otydlig och att det saknas en tydlig koppling mellan ansvar och mandat. Det finns ett behov av tydlig statlig strategisk styrning men även den lokala förankringen behöver stärkas. Åtgärdsarbetet hos statliga myndigheter och kommuner behöver förstärkas och det behöver vidtas fler konkreta fysiska åtgärder i vattnen. För detta behövs förstärkt finansiering.

Utredningens förslag

De förslag som presenteras i betänkandet syftar till att genomföra organisatoriska förändringar för att underlätta en effektiv, samordnad, förankrad och ändamålsenlig förvaltning av yt- och grundvatten som uppfyller ramdirektivets krav. Planeringsarbetet inom vattenförvaltningen behöver förändras i vissa delar för att öka effektiviteten.

Syfte och distriktsindelning

Det bör regleras i miljöbalken att Sveriges yt- och grundvatten ska förvaltas i syfte att skydda och förbättra de akvatiska ekosystemen, främja en hållbar vattenanvändning baserat på ett långsiktigt skydd av tillgängliga vattenresurser och mildra effekterna av översvämning och torka.

Planering

Tydligare uppdrag och en mer effektiv organisation av berörda nationella myndigheter som Havs- och vattenmyndigheten (HAV), SGU samt SMHI och de regionalt baserade länsstyrelserna. Myndighetsarbetet ska bedrivas med ett tydligare fokus på avrinningsområden där juridiskt bindande miljökvalitetsnormer ska baseras på påverkansanalyser, riskbedömning och en ekonomisk analys. Länsstyrelsernas förslag till miljökvalitetsnormer ska enligt förslaget kvalitetssäkras av HAV och SGU och beredas inför beslut i en ny nationell nämnd.

Planering av åtgärder för att nå beslutade miljökvalitetsnormer behöver ske både på nationell strategisk nivå och på konkret avrinningsnivå. Utredningen föreslår att regeringen bör ta fram och besluta om åtgärdsprogram för avrinningsdistrikten baserat på en nationell handlingsplan. De nationella myndigheterna ska ta fram underlag till åtgärdsprogram medan länsstyrelser, kommuner och berörda myndigheter planerar konkreta åtgärder för varje avrinningsområde och tar fram en operativ plan. Effekterna ska följas upp på utifrån fastställda metodbeskrivningar och vägledningar.

Utredningen betonar behovet av samverkan mellan myndigheter på nationell och regional nivå och landets kommuner för en effektiv vattenförvaltning. Skyldigheten att bilda lokala referensgrupper för vattenförvaltningsarbetet bör förtydligas. Vägledningar och forskrifter om hur vattenförvaltningsarbetet ska bedrivas bör tas fram.

Genomförande av åtgärder, uppföljning och rapportering

Formerna för samverkan mellan myndigheter och kommuner respektive privata och offentliga aktörer behöver utvecklas. Vattenråden är viktiga och bör uppmuntras. Särskilda insatser behövs för att uppmuntra till ökat fysiskt åtgärdsarbete.

Fortsatt årlig rapportering till regering och riksdag samt EU. Utvärderingen bör utvecklas och fördjupas.

Organisation

Kommunerna bör ges en tydligare roll på avrinningsområdesnivå framförallt i åtgärdsplaneringen. Även Länsstyrelsernas roll bör förtydligas och utökas vad gäller ansvar för att ta fram kunskapsunderlag, samordning av åtgärdsplanering och uppföljning. Länsstyrelserna ska inrätta lokala referensgrupper för att säkerställa informationsspridning och medverkan.

De arbetsuppgifter som de nuvarande vattenmyndigheterna (fem länsstyrelser) har, föreslås överföras till regeringen, den föreslagna nationella myndigheten för normgivning av miljökvalitetsnormer, HAV, SGU och samtliga länsstyrelser.

Finansiering

Den förändrade organisationen bör finansieras genom omfördelning mellan berörda myndigheter. Därutöver behöver ytterligare medel tillföras för att stärka vattenförvaltningen.

Utredningen bedömer att det generella statsbidraget till kommunerna kan behöva ökas för att kompensera för ökade kostnader för samordning av planeringsarbetet på avrinningsområdesnivå.

Ytterligare resurser kan behövas för åtgärdsarbete. Utredningen föreslår att möjligheten att utforma en vattenförvaltningsavgift utreds vidare i syfte att stimulera arbete med fysiska åtgärder.

Yttrande från Motala kommun

Motala kommun berörs av fyra olika vattenavrinningsområden och fyra vattenråd. Kommunen har aktivt deltagit arbetet med förvaltning av Vättern genom Vätternvårdsförbundet samt huvudman för samordningen av Vattenrådet Övre Motala Ström. Kommunen deltar i övriga två vattenråd som medlemmar.

Yttrandet baseras på de erfarenheter kommunen har från arbetet i vattenråd och med frågor relaterade till vattenförvaltning i de kommunala uppdragen och utgår ifrån det kommunala perspektivet. Ärendet har beretts av kommunens gemensamma ledningsförvaltning i samråd med berörda förvaltningar (Miljö och hälsa/Samhällsbyggnad/Gata Park samt Teknisk serviceförvaltning).

Kostnader och finansiering för kommunernas vattenvårdande arbete

Instämmer i redovisad bild. I nuläget finns en otydlighet kring ansvar och uppdrag fördelat på olika förvaltningar framförallt rörande den strategiska nivån.

Det är viktigt att det finns bidrag att söka för att genomföra åtgärder för att uppnå god status. En stor andel som är bidrag och en mindre andel egen finansiering ökar sannolikheten för genomförande. Konsulthjälp (både i form av tid och specialistkompetens) är ofta en förutsättning för att genomföra många åtgärder som restaurering av vattendrag eller anläggning av våtmarker.

Det är också viktigt att bidragsgivarna ställer krav på faktiska åtgärder.

Samordning med andra direktiv

Välkommet med en översyn av de direkt som rör vattenförvaltning. Skapa tydlighet och minska risken för tolkningsproblem

Motala kommun vill i detta sammanhang lyfta frågan om samordningen med dricksvattendirektivet och hur viktiga dricksvattentäkter hanteras i den fysiska planeringen. Riksintresse dricksvatten är idag definierat till själva anläggningen. Dricksvattentäkten kan således inte prövas mot andra riksintresse som kan vara aktuella för en större sjö. Skydd av

dricksvattentäkter sker istället genom upprättande av vattenskyddsområden som inte har samma status eller Na 2000.

Även samordning mellan lagstiftning i MB och PBL bör förtydligas. Kommunernas översiktsplanering ett viktigt instrument för att beskriva förutsättningar, påverkan och konsekvenser av mark- och vattenanvändningen. Koppla vattenförvaltningen till de nya kraven på kommunernas strategiska planering. Länsstyrelsens utvidgade uppdrag avseende kunskapsunderlag är en viktig förutsättning för kommunernas planering.

Indelning i avrinningsdistrikt och nya åtgärdsområden

Välkomnar ett tydligare fokus på avrinningsområden i åtgärdsarbetet samt att grundvattenförekomsterna kopplas till HARO. Skapar bättre förutsättningar för ett lokalt engagemang i genomförandet. Alla länsstyrelser bör ha ett uttalat ansvar för att stödja länets kommuner med bra kunskapsunderlag.

Resurskrävande för en kommun delta i administrationen av flera avrinningsområden.

Förslaget att dela upp Vättern i två åtgärdsområden bör tydligare utredas innan beslut. Motala kommun har upplevt samarbetet med Vätternvårdsförbundet och Länsstyrelsen Jönköping som ett bra stöd i arbetet med frågor som rör Vättern och ser det som önskvärt att Länsstyrelsen i Jönköping även i fortsättningen har ett huvudansvar för Vättern. Samtliga fyra länsstyrelser runt Vättern bör dock ha ett utpekat ansvar att samarbeta i frågor som rör förvaltningen av Vättern. Vättern är en regional resurs för hela Östergötland. För ett delat ansvar där alla fyra länsstyrelser medverkar talar även punkt 18.3.5 där den statliga kontrollen av kommunala beslut ska genomföras av den länsstyrelse där kommunen är belägen.

Miljö kvalitetsnormer

Motala kommun bekräftar betydelsen av att MKN kan härledas till transparenta och standardiserade bedömningar baserade på kvalitetssäkrade kunskapsunderlag. Målsättningen att komplettera med lokal kunskap välkomnas. Inrättandet av en nationell nämnd för beslut om MKN ökar förutsättningarna för likvärdiga bedömningar och en enhetlig hantering.

Miljöövervakning i Motala kommun avseende recipientkontroll vatten hanteras av olika vattenvårdsförbund vilket har fungerat utmärkt.

Vi vill även framhålla betydelsen av att komplettera arbetet med analyser med ett uppdrag att kommunicera resultatet till berörda målgrupper. För att skapa en lokal förankring i åtgärdsarbetet krävs en samsyn rörande befintligt tillstånd, hot och åtgärdsbehov. Att bara mäta är inte tillräckligt. Tillgången till tydlig, aktuell och lätt tillgänglig information kan inte nog betonas.

VISS har blivit mycket mer användarvänligt som system men kan fortfarande bli bättre. Färdiga rapportmallar för standardiserade kunskapsunderlag ex för fysisk planering enligt Boverkets ÖP-modell skulle underlätta för användare utan specialistkompetens.

Åtgärdsplanering på avrinningsnivå och en förändrad organisation

Motala kommun deltar i olika vattenråd samt vattenvårdsförbund. Kommunerna tar redan idag ett ansvar som med fördel kan förtydligas för att skapa en enhetlig tolkning i landets

kommuner. Ytterst en resursfråga hur mycket tid som kan avsättas där förutsättningar näkna variera mycket mellan olika kommuner. D v s resultat kan bli att förutsättningar snarare än behov avgör vilka åtgärder som kan planeras och genomföras. En effektiv organisation där även befintliga organisatoriska strukturer som vattenvårdsförbunden bör beaktas.

Finansiering av kommunernas åtgärdsplanering

För åtgärder som har en tydlig koppling till traditionella förvaltningsuppdrag som tillsyn och VA finns väl etablerade administrativa strukturer. Tydligare riktlinjer för hur miljö kvalitetsnormerna ska implementeras i kommunerna kan sannolikt underlätta tolkningen av ansvar och roller i den kommunala organisationen. Extra resurser för att bygga upp kapaciteten för att hantera det kommunala ansvaret i den nya organisationen skulle underlätta implementeringen och stärka uppdraget. Kommunstödjare på länsnivå är en konkret åtgärd men det behövs även en resursförstärkning i kommunerna för att få full effekt.

Motala kommun instämmer i utredningens slutsats att det finns ett behov att kompensera kommunerna för ökade kostnader för samordning av planeringsarbetet utöver den tillfälliga insatsen med kommunstödjare.

Finansiering

De förändringar och förtydliganden som presenteras i betänkandet ställer tydligare krav på kommunens uppdrag vad gäller vattenförvaltning. Effekten är med stor sannolikhet en ökad kostnad både för administrativ hantering samt fysiska åtgärder.

Koppling till resultatmål

Vatten förvaltningens betänkande och kommunens yttrande har bäring på resultatmål 5 – En miljömässigt hållbar tillväxt.

Uppföljning/återrapportering

Årlig uppföljning genomförs av kommunens uppdrag avseende vattenförvaltning till Södra Östersjöns vattendistrikt. Gemensam ledningsförvaltning bevakar ärendets fortsatta hantering och konsekvenser.

Peter Ingesson
Kommundirektör

Hanna Hammarlund
Verksamhetschef

Bilaga: En utvecklad vattenförvaltning – Betänkande av vattenförvaltningsutredningen (SOU 2019:66)

Beslutsexpediering

Remissvar senast den 30 april till Miljödepartementet

m.remissvar@regeringskansliet.se med kopia till m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se

Ange diarienummer M2020/02246/NM med avsändare Motala kommun i ämnesraden.

TSN

VAN

SBN

Godkänt av: Hanna Hammarlund
Titel: Verksamhetschef
Datum: 2020-04-13

Godkänt av: Peter Ingesson
Titel: Kommundirektör
Datum: 2020-04-14